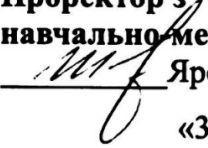

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з
навчально-методичної роботи
 Ярослав ШТАНЬКО

«31» серпня 2026 р.

ПРОПЕДЕВТИКА ПСИХІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність:	С4 Психологія
Освітньо-професійна програма:	«Практична психологія»
Освітній рівень:	Другий (магістерський)
Статус дисципліни:	Обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	Українська
Семестр викладання	2

м. Івано-Франківськ
2026

РОЗРОБНИК:

кандидат медичних наук, доцент
доцент кафедри психології

Олена ПІТИК

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри психології

протокол № 1 від 28.08.2026
завідувач кафедри психології

Олена ХАЛІК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОПП

Олександра ПИТЛЮК-СМЕРЕЧИНСЬКА

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол №1 від 31.08.2026 р.

e-mail	olena.pityk@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	Кафедра психології, 316 аудиторія
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни

Дисципліна присвячена вивченню основ клінічної психіатрії та психопатологічної пропедевтики, історії становлення психіатрії, її предмета, завдань і сучасних принципів організації психіатричної допомоги. Основна увага зосереджена на загальній психопатології, зокрема на вивченні психопатологічних симптомів і синдромів, особливостей їх прояву в різних сферах психічної діяльності. Дисципліна формує уявлення про взаємозв'язок психології, психіатрії та психотерапії, сучасні підходи до розуміння і класифікації психічних розладів, принципи клініко-психологічного оцінювання психічного стану, а також межі професійної компетентності психолога у роботі з особами, які мають психопатологічну симптоматику. Дисципліна поглиблює підготовку здобувачів у напрямі клінічного розпізнавання психопатологічної симптоматики, аналізу психічного статусу, орієнтації в сучасних класифікаціях психічних розладів та визначення професійної тактики психолога у випадках, що потребують міждисциплінарної взаємодії або направлення до лікаря-психіатра. Зміст дисципліни охоплює:

- теоретико-методологічні засади психіатрії та психопатологічної пропедевтики: предмет і завдання психіатрії, історичний розвиток уявлень про психічні розлади, сучасні біопсихосоціальні підходи, основи організації психіатричної допомоги;
- основи психопатологічного обстеження: поняття психопатологічного симптому, синдрому та психічного розладу, принципи клініко-психологічного опитування, спостереження й аналізу психічного статусу;
- загальну психопатологію: порушення відчуття і сприймання, мислення, пам'яті, уваги, когнітивного функціонування, емоційної, вольової та психомоторної сфер, свідомості й самосвідомості;

- сучасні класифікаційні підходи: ознайомлення з принципами МКХ-11 та DSM-5-TR, категоріальним і вимірювальним підходами до опису психічних розладів;
- етичні та правові аспекти професійної діяльності психолога: права осіб із психічними розладами, конфіденційність, інформована згода, межі професійної компетентності, міждисциплінарна взаємодія та показання до направлення особи на консультацію лікаря-психіатра або невідкладне медичне оцінювання.

Метою дисципліни є формування у здобувачів системних знань із психопатологічної пропедевтики та загальної психопатології, а також умінь клініко-психологічного розпізнавання психопатологічних проявів, аналізу психічного статусу та визначення меж професійної компетентності психолога у роботі з особами, які мають ознаки психічних розладів.

Основні завдання дисципліни:

1. Оволодіння основами клініко-психологічного оцінювання: формувати вміння проводити клініко-психологічне опитування, збирати психологічно релевантні анамнестичні відомості, аналізувати психічний статус та розпізнавати психопатологічні прояви в межах професійної компетентності психолога.
2. Вивчення загальної психопатології: сформувати системні знання про психопатологічні симптоми та синдроми, що виявляються у сфері сприймання, мислення, пам'яті, уваги, емоцій, волі, психомоторики, свідомості та самосвідомості.
3. Формування здатності до синдромологічного аналізу: розвивати вміння виявляти, систематизувати й аналізувати психопатологічні симптоми та синдроми, здійснювати їх диференційне розпізнавання без виходу за межі професійної компетентності психолога.

4. Засвоєння етичних і правових засад професійної діяльності: сформувати знання щодо прав осіб із психічними розладами, принципів конфіденційності, інформованої згоди, професійної етики, меж компетентності психолога та умов направлення особи до лікаря-психіатра або іншого фахівця.
5. Формування навичок міждисциплінарної взаємодії: розвивати здатність визначати ситуації, що потребують консультації лікаря-психіатра, невролога, сімейного лікаря чи іншого фахівця, та діяти в межах професійної ролі психолога.

У результаті вивчення дисципліни здобувач повинен **знати**:

- предмет, завдання та основні етапи розвитку психіатрії і психопатологічної пропедевтики;
- сучасні підходи до розуміння психічного здоров'я та психічних розладів;
- основні принципи організації психіатричної допомоги та міждисциплінарної взаємодії;
- поняття психопатологічного симптому, синдрому та психічного розладу;
- структуру та основні компоненти дослідження психічного статусу;
- основні психопатологічні симптоми й синдроми порушень відчуття і сприймання, мислення, пам'яті, уваги, когнітивного функціонування, емоційної, вольової та психомоторної сфер, свідомості й самосвідомості;
- основні принципи класифікації психічних розладів у МКХ-11 та DSM-5-TR;
- категоріальний і вимірювальний підходи до опису психічних розладів;
- основні етичні та правові засади роботи з особами, які мають психічні розлади;
- межі професійної компетентності психолога у виявленні психопатологічної симптоматики та проведенні психологічного оцінювання;

- основні ознаки станів, що потребують консультації лікаря-психіатра або невідкладного медичного оцінювання.

У результаті вивчення дисципліни здобувач повинен **уміти**:

- проводити клініко-психологічне опитування та збирати психологічно релевантні анамнестичні відомості;
- аналізувати основні компоненти психічного статусу;
- розпізнавати й описувати психопатологічні симптоми та синдроми;
- систематизувати виявлені психопатологічні прояви за сферами психічної діяльності;
- застосовувати відповідні методи клініко-психологічного та патопсихологічного оцінювання;
- здійснювати диференційне розпізнавання психопатологічних проявів у межах професійної компетентності психолога;
- формулювати психологічний висновок без встановлення психіатричного діагнозу;
- визначати ознаки, що потребують консультації лікаря-психіатра або іншого фахівця;
- розпізнавати стани, що потребують невідкладного медичного оцінювання;
- дотримуватися принципів професійної етики, конфіденційності, інформованої згоди та прав осіб із психічними розладами;
- взаємодіяти з іншими фахівцями у межах мультидисциплінарного підходу до охорони психічного здоров'я.

Професійні компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни «Пропедевтика психічних захворювань» (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПП «Практична психологія», введеної в дію ЗВО «Університет Короля Данила» 2025 року у редакції 2026 року для вступу 2026 року.

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
-------------------------------------	--

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності. СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах. СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності. СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію. СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.	ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації. ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності. ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності. ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.
--	---

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	1		
Семестр	2		
Кількість кредитів ЄКТС	3		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	16 год	4 год

	семінари, практичні	14 год	4 год
Самостійна робота		60 год	82 год
Форма підсумкового контролю	екзамен		

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Психологія здоров'я та благополуччя особистості, Психодіагностика та скринінг психічного здоров'я Інтегративних підхід в консультуванні	Виробнича практика Атестаційний екзамен

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПСИХІАТРІЇ І ПСИХОПАТОЛОГІЧНОЇ ПРОПЕДЕВТИКИ

Тема 1. Вступ до психіатрії та пропедевтики: предмет і завдання психіатрії. Основні законодавчі та етичні засади надання психіатричної допомоги (2 год.)

Предмет і завдання психіатрії та її взаємозв'язок із клінічною психологією, патопсихологією, психотерапією та іншими галузями охорони психічного здоров'я. Психічне здоров'я як складова загального здоров'я. Принципи організації психіатричної допомоги в Україні: рівні надання (первинний — включно з інтеграцією психіатричної допомоги в загальносоматичну практику, вторинний, третинний), структура психіатричної служби. Особливості організації психіатричної допомоги дітям та підліткам. Основні законодавчі та етичні засади надання психіатричної допомоги. Права пацієнтів із психічними розладами. Місце психолога в системі охорони психічного здоров'я та міждисциплінарній взаємодії.

Питання для самостійного вивчення. Критерії психічного здоров'я. Етичні та правові аспекти психіатричної допомоги. Особливості організації психіатричної допомоги дітям і підліткам [1; 5; 7; 8; 12].

Тема 2. Історичний розвиток психіатрії та сучасні підходи до психічних розладів (2 год.)

Становлення психіатрії як окремої галузі медицини. Основні етапи розвитку уявлень про психічні розлади: античні концепції, середньовічні уявлення, гуманізація психіатричної допомоги у XVIII–XIX ст., становлення клініко-описового та нозологічного підходів у XIX–XX ст. Внесок Ф. Пінеля, Ж.-Е. Ескіроля, Е. Крепеліна, К. Ясперса у розвиток психіатрії та психопатології. Формування сучасної біопсихосоціальної моделі психічних розладів.

Питання для самостійного вивчення. Історія української психіатрії. Видатні постаті в історії психіатрії [2; 4; 9; 11].

Тема 3. Основи психопатологічного обстеження та сучасної класифікації психічних розладів (2 год.)

Поняття психопатологічного симптому, синдрому та психічного розладу. Клініко-психопатологічний метод: бесіда, спостереження, оцінювання психічного статусу. Основні компоненти дослідження психічного статусу: зовнішній вигляд і поведінка, контакт, орієнтування, увага, пам'ять, мовлення, мислення, сприйняття, емоційний стан, психомоторика, критичність та усвідомлення стану. Принципи класифікації психічних розладів у МКХ-11 та DSM-5-TR. Категоріальний і вимірювальний підходи. Межі професійної компетентності психолога у виявленні психопатологічної симптоматики, проведенні психологічного оцінювання та формулюванні психологічного висновку. Показання до направлення клієнта на консультацію лікаря-психіатра.

Питання для самостійного вивчення. Експериментально-психологічні, патопсихологічні та нейропсихологічні методи дослідження психічних функцій: можливості, обмеження та місце у комплексному оцінюванні психічного стану [1; 6; 10; 11; 12].

Змістовий модуль 2. ЗАГАЛЬНА ПСИХОПАТОЛОГІЯ: СИМПТОМИ ТА СИНДРОМИ ПОРУШЕНЬ ПСИХІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 4. Порухення відчуттів та сприйняття (2 год.)

Визначення понять відчуття і сприйняття, їх нейрофізіологічна основа. Порухення відчуттів: гіперестезії, гіпестезії, анестезія, парестезії, сенестопатії. Порухення сприйняття: ілюзії (класифікація, механізми виникнення), галюцинації (справжні, псевдогалюцинації, імперативні, коментуючі, гіпнагогічні, гіпнопомпичні). Метаморфопсії, дереалізація, деперсоналізація. Галюцинаторний досвід у психічних, неврологічних, соматичних станах та при

вживанні психоактивних речовин. Ознаки, що потребують невідкладного медичного оцінювання.

Питання для самостійного вивчення. Клініко-психологічне опитування при незвичних перцептивних переживаннях: зміст, критичність, дистрес, ризику та необхідність направлення. Методи обстеження людей з сенсорними розладами [1; 6; 10; 11; 12].

Тема 5. Порушення когнітивної сфери. Порушення мислення (2 год.)

Визначення мислення, типи мислення. Порушення мислення за темпом: прискорене, уповільнене, зупинка мислення. Порушення мислення за формою: патологічна ґрунтовність, резонерство, символізм, розірваність, нелогічність. Порушення мислення за змістом: надцінні, настирливі, маячні ідеї. Маячення: первинне, вторинне; етапи формування. Класифікація маячних ідей за змістом. Основні маячні синдроми. Нав'язливі стани.

Питання для самостійного вивчення. Паранояльний і параноїдний синдроми. Поняття психічних автоматизмів. Синдром психічних автоматизмів. Поняття парафренного синдрому. Нав'язливі думки, дії і сумніви. Нав'язливі страхи. Обсесивно-фобічний синдром. Диференційне розпізнавання порушень мислення [1; 2; 4; 6; 9; 11].

Тема 6. Порушення когнітивної сфери. Порушення пам'яті, уваги (2 год.).

Психологічна характеристика пам'яті, уваги та інтелекту. Порушення стійкості, концентрації, переключення та розподілу уваги. Механізми функціонування пам'яті: запам'ятовування, збереження, відтворення. Порушення пам'яті: гіпермнезія, гіпомнезія, амнезія (ретроградна, антероградна, фіксаційна тощо), парамнезії (конфабуляції, криптомнезії, псевдоремінісценції). Розлади інтелектуального розвитку: легкий, помірний, тяжкий і глибокий ступені; оцінювання інтелектуального й адаптивного функціонування.

Питання для самостійного вивчення. Набуті когнітивні порушення та деменції: основні клінічні прояви, порушення пам'яті, виконавчих функцій, мовлення, орієнтування та повсякденного функціонування. Відмежування деменції від делірію та депресивних станів. Вікові особливості розладів пам'яті та інтелекту. Методи обстеження мнестичних та когнітивних функцій [1; 3; 6; 10; 11; 12]. .

Тема 7. Порушення емоційно-вольової сфери. Порушення психомоторної сфери (2 год.).

Емоційна сфера та її основні характеристики. Порушення настрою й афекту: гіпотимія, гіпертимія, емоційна лабільність, емоційне збіднення, тривога, дисфорія. Основні афективні синдроми: депресивний, маніакальний,

тривожний. Клініко-психологічні ознаки афективних порушень та принципи їх виявлення.

Порушення вольової регуляції: абулія, зниження або підвищення активності, імпульсивні дії. Порушення психомоторики: психомоторне збудження, загальмованість, ступор, стереотипії. Кататонічні симптоми. Ознаки станів, що потребують невідкладного медичного оцінювання.

Питання для самостійного вивчення. Змішані та субпорогові афективні симптоми. Депресивні стани із соматичними проявами. Особливості афективних порушень у різних вікових групах. Амбівалентність та амбітендентність. Кататонія як клінічний синдром. Психомоторне збудження і ступор при різних психічних та соматичних станах. Показання до направлення на консультацію лікаря-психіатра [1; 2; 3; 6; 7; 11; 12].

Тема 8. Поняття свідомості. Порушення свідомості (2 год.).

Поняття свідомості. Тріада К. Ясперса. Класифікація порушень свідомості. Порушення рівня свідомості: оглушення, сопор, кома. Порушення усвідомлення й орієнтування. Делірій як гострий нейрокогнітивний синдром. Класичні синдроми потьмарення свідомості: деліріозний, онейроїдний, сутінковий, аментивний — у контексті описової психопатології. Порушення самосприйняття й самосвідомості: деперсоналізація, дереалізація, феномени «вже баченого» та «ніколи не баченого». Ознаки порушень свідомості, що потребують невідкладного медичного оцінювання та направлення.

Питання для самостійного вивчення. Методи оцінки рівня свідомості. Диференційна діагностика синдромів потьмарення свідомості [1; 4; 6; 10; 11; 12].

Зміст практичних занять

Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПСИХІАТРІЇ І ПСИХОПАТОЛОГІЧНОЇ ПРОПЕДЕВТИКИ

Тема 1. Етичні, правові та професійні аспекти роботи психолога з особами з психічними розладами (2 год.)

Аналіз професійних ситуацій, пов'язаних із дотриманням прав осіб із психічними розладами. Інформована згода на психологічне оцінювання та психологічну допомогу. Конфіденційність і межі її дотримання в ситуаціях потенційної загрози життю та здоров'ю особи або інших людей. Особливості

професійної взаємодії з клієнтами зі зниженою критичністю до власного стану. Межі професійної компетентності психолога у роботі з психопатологічною симптоматикою. Взаємодія психолога з лікарем-психіатром та іншими фахівцями у складі мультидисциплінарної команди. Показання до направлення особи на консультацію лікаря-психіатра або невідкладне медичне оцінювання. Аналіз етичних дилем і професійних рішень у типових клініко-психологічних ситуаціях.

Завдання для самостійної роботи. Проаналізувати клініко-психологічну ситуацію та визначити етичні й правові аспекти роботи психолога. Охарактеризувати права клієнта, умови отримання інформованої згоди, вимоги до конфіденційності та меж професійної компетентності психолога. Обґрунтувати доцільність направлення особи до лікаря-психіатра або іншого фахівця та сформулювати професійно коректний алгоритм дій психолога.

Тема 2. Основи психопатологічного обстеження та сучасної класифікації психічних розладів (2 год.)

Поняття психопатологічного симптому, синдрому та психічного розладу. Клініко-психопатологічний метод: бесіда, спостереження, оцінювання психічного статусу. Основні компоненти дослідження психічного статусу: зовнішній вигляд і поведінка, контакт, орієнтування, увага, пам'ять, мовлення, мислення, сприйняття, емоційний стан, психомоторика, критичність та усвідомлення стану. Принципи класифікації психічних розладів у МКХ-11 та DSM-5-TR. Категоріальний і вимірювальний підходи. Межі професійної компетентності психолога у виявленні психопатологічної симптоматики, проведенні психологічного оцінювання та формулюванні психологічного висновку. Показання до направлення клієнта на консультацію лікаря-психіатра.

Завдання для самостійної роботи. Здійснити аналітичний пошук сучасних наукових і класифікаційних джерел щодо запропонованого психопатологічного феномена. Зіставити його характеристику в МКХ-11, DSM-5-TR та сучасних наукових публікаціях. Оцінити відібрані джерела за критеріями актуальності, наукової обґрунтованості, релевантності та придатності для розв'язання поставленого професійного завдання. За результатами пошуку сформулювати стислий аргументований висновок із коректним посиланням на використані джерела.

Змістовий модуль 2. ЗАГАЛЬНА ПСИХОПАТОЛОГІЯ: СИМПТОМИ ТА СИНДРОМИ ПОРУШЕНЬ ПСИХІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 3. Порухення відчуттів та сприйняття (2 год.)

Клініко-психологічні ознаки порушень відчуття та сприймання. Розпізнавання гіперестезії, гіпестезії, парестезій, сенестопатій, ілюзій, галюцинаторних переживань, метаморфозів, дереалізації та деперсоналізації. Диференціювання ілюзій і галюцинацій, незвичних перцептивних переживань та порушень самосприйняття. Особливості клініко-психологічного опитування особи з незвичними перцептивними переживаннями: модальність, зміст, частота, тривалість, умови виникнення, критичність, суб'єктивний дистрес та вплив на поведінку і повсякденне функціонування. Виявлення ознак підвищеного ризику, зокрема імперативних галюцинаторних переживань. Визначення меж професійної компетентності психолога та показань до невідкладного медичного оцінювання або направлення до лікаря-психіатра.

Завдання для самостійної роботи. Проаналізувати запропоновані клініко-психологічні ситуації та визначити описані порушення відчуття і сприймання. Для одного випадку скласти орієнтовний алгоритм клініко-психологічного опитування, спрямованого на уточнення характеристик перцептивного переживання, збереженості критичності, рівня дистресу, впливу симптомів на поведінку та наявності ризиків. На підставі отриманої інформації сформулювати опис виявленої симптоматики без встановлення психіатричного діагнозу та обґрунтувати необхідність подальшого направлення до відповідного фахівця.

Тема 4. Клініко-психологічне розпізнавання порушень мислення (2 год.)

Клініко-психологічні ознаки порушень темпу, форми та змісту мислення. Розпізнавання прискорення, уповільнення та зупинки мислення; патологічної ґрунтовності, резонерства, символізму, розірваності та нелогічності мислення. Особливості виявлення надцінних, нав'язливих та маячних ідей. Розмежування нав'язливих, надцінних і маячних ідей за особливостями змісту, переконаності, критичності та ставлення особи до власних переживань. Особливості клініко-психологічного опитування при порушеннях мислення. Виявлення ознак, що потребують консультації лікаря-психіатра.

Завдання для самостійної роботи. Проаналізувати запропоновані клініко-психологічні випадки та визначити наявні ознаки порушень темпу, форми або змісту мислення. Диференціювати нав'язливі, надцінні та маячні ідеї. Для одного випадку скласти перелік запитань для уточнення змісту переживань, ступеня переконаності, критичності, впливу на поведінку та повсякденне функціонування. Сформулювати опис виявленої симптоматики без встановлення психіатричного діагнозу та визначити доцільність направлення до лікаря-психіатра.

Тема 5. Клініко-психологічне оцінювання порушень уваги, пам'яті та когнітивного функціонування (2 год.)

Клініко-психологічні ознаки порушень уваги та пам'яті. Виявлення порушень стійкості, концентрації, переключення та розподілу уваги. Розпізнавання гіпермнезії, гіпомнезії, різних видів амнезії та парамнезій. Основні прояви набутих когнітивних порушень. Оцінювання орієнтування, пам'яті, уваги, мовлення, виконавчих функцій та повсякденного функціонування. Психологічні методи дослідження мнестичних і когнітивних функцій, можливості та обмеження їх застосування. Ознаки когнітивних порушень, що потребують додаткового медичного оцінювання.

Завдання для самостійної роботи. Проаналізувати запропонований випадок клієнта зі скаргами на погіршення пам'яті та уваги. Визначити, які когнітивні функції потребують першочергового психологічного оцінювання, та обґрунтувати вибір відповідних методів. За результатами запропонованого протоколу дослідження охарактеризувати виявлені порушення пам'яті, уваги та інших когнітивних функцій. Визначити ознаки, які можуть свідчити про необхідність направлення особи на додаткове медичне обстеження. Обґрунтувати, які зміни необхідно внести до стандартного алгоритму клініко-психологічного опитування та психологічного оцінювання з урахуванням актуального стану клієнта, рівня контакту, критичності, когнітивного функціонування, віку та наявних ризиків.

Тема 6. Клініко-психологічне розпізнавання порушень емоційної, вольової та психомоторної сфер (2 год.)

Клініко-психологічні ознаки порушень настрою та афекту: гіпотимії, гіпертимії, емоційної лабільності, емоційного збіднення, тривоги та дисфорії. Розпізнавання ознак депресивного, маніакального і тривожного синдромів. Особливості клініко-психологічного опитування при афективних порушеннях. Виявлення змін активності, мотивації та вольової регуляції. Клінічні прояви психомоторного збудження, загальмованості, ступору, стереотипій і кататонічних симптомів. Оцінювання актуального стану, функціонування та ризиків. Ознаки станів, що потребують невідкладного медичного оцінювання.

Завдання для самостійної роботи. Проаналізувати клініко-психологічні випадки з різними проявами порушень емоційної, вольової та психомоторної сфер. Визначити виявлені симптоми та згрупувати їх за відповідними сферами психічної діяльності. Для одного випадку скласти план клініко-психологічного опитування з урахуванням настрою, активності, психомоторики, повсякденного функціонування та актуальних ризиків. Визначити ознаки, за наявності яких необхідне направлення до лікаря-психіатра або невідкладне медичне оцінювання.

Тема 7. Клініко-психологічне розпізнавання порушень свідомості та самосвідомості (2 год.)

Оцінювання рівня свідомості, орієнтування та контакту з особою. Клінічні ознаки оглушення, сопору та порушень усвідомлення й орієнтування. Розпізнавання ознак делірію як гострого стану, що потребує медичного оцінювання. Клініко-психологічні прояви класичних синдромів потьмарення свідомості. Особливості виявлення деперсоналізації та дереалізації, феноменів «вже баченого» та «ніколи не баченого». Розмежування порушень свідомості та порушень самосвідомості. Ознаки гострої зміни психічного стану, що потребують невідкладного направлення для медичного оцінювання.

Завдання для самостійної роботи. Проаналізувати запропоновані клінічні ситуації та визначити ознаки порушення рівня свідомості, орієнтування, усвідомлення або самосвідомості. Для випадку з гострою зміною психічного стану визначити інформацію, яку необхідно зібрати під час первинного опитування та спостереження. Виявити ознаки, що потребують невідкладного медичного оцінювання, та обґрунтувати подальший алгоритм дій психолога в межах його професійної компетентності.

Перелік тем лекцій для аудиторної роботи для заочної форми навчання

Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПСИХІАТРІЇ І ПСИХОПАТОЛОГІЧНОЇ ПРОПЕДЕВТИКИ

Тема 1, 3. Вступ до психіатрії та пропедевтики. Основи психопатологічного обстеження та сучасної класифікації психічних розладів (2 год.)

Змістовий модуль 2. ЗАГАЛЬНА ПСИХОПАТОЛОГІЯ: СИМПТОМИ ТА СИНДРОМИ ПОРУШЕНЬ ПСИХІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 5. Порушення когнітивної сфери. Порушення мислення (2 год.)

Теми лекцій для самостійного опрацювання здобувачами заочної форми навчання

Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПСИХІАТРІЇ І ПСИХОПАТОЛОГІЧНОЇ ПРОПЕДЕВТИКИ

Тема 1 (частково). Основні законодавчі та етичні засади надання психіатричної допомоги.

Тема 2. Історичний розвиток психіатрії та сучасні підходи до психічних розладів.

Змістовий модуль 2. ЗАГАЛЬНА ПСИХОПАТОЛОГІЯ: СИМПТОМИ ТА СИНДРОМИ ПОРУШЕНЬ ПСИХІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 4. порушення відчуттів та сприйняття.

Тема 6. порушення когнітивної сфери. порушення пам'яті, уваги.

Тема 7. порушення емоційно-вольової сфери. порушення психомоторної сфери.

Тема 8. поняття свідомості. порушення свідомості.

Теми практичних занять, винесені на аудиторну роботу для здобувачів заочної форми навчання

Змістовий модуль 2. ЗАГАЛЬНА ПСИХОПАТОЛОГІЯ: СИМПТОМИ ТА СИНДРОМИ ПОРУШЕНЬ ПСИХІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 3, 5. Клініко-психологічне розпізнавання порушень відчуття і сприймання та оцінювання порушень уваги, пам'яті й когнітивного функціонування (2 год.)

Тема 6, 7 Клініко-психологічне розпізнавання порушень емоційної, вольової та психомоторної сфер, свідомості та самосвідомості (2 год.)

Теми практичних занять, винесені на самостійне опрацювання здобувачами заочної форми навчання

Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПСИХІАТРІЇ І ПСИХОПАТОЛОГІЧНОЇ ПРОПЕДЕВТИКИ

Тема 1. Етичні, правові та професійні аспекти роботи психолога з особами з психічними розладами.

Тема 2. Основи психопатологічного обстеження та сучасної класифікації психічних розладів.

Змістовий модуль 2. ЗАГАЛЬНА ПСИХОПАТОЛОГІЯ: СИМПТОМИ ТА СИНДРОМИ ПОРУШЕНЬ ПСИХІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 4. Клініко-психологічне розпізнавання порушень мислення.

Зміст самостійної роботи здобувачів

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:

Найменування видів робіт	Розподіл годин за формами навчання	
	денна	заочна
Самостійна робота, год, у т.ч.:	60	82
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	14	6
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	16	8
Підготовка звітів з практичних робіт	-	-
Підготовка до поточного контролю	6	5
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	24	63

ПОЛІТИКА КУРСУ

1) щодо системи поточного й підсумкового контролю

Організація поточного й підсумкового семестрового контролю знань здобувачів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з «Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти». Ознайомитися з документом можна за [покликанням](#).

2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни, отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитися з документом можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно з «Положенням про організацію освітнього процесу» здобувача допущено до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом і силабусом навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 балів), відпрацював визначені індивідуальним планом практичні заняття, на яких був відсутнім. Ознайомитися з документом можна [покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

“Положення про систему забезпечення академічної доброчесності” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Політика використання штучного інтелекту” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#). “Положення про систему забезпечення академічної доброчесності” містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час практичних занять дозволено виключно в навчальних цілях (для уточнення певних відомостей, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах до початку заняття повинен бути активований режим «без звуку». Під час занять заборонено надсилати текстові повідомлення, слухати музику, перевіряти електронну пошту чи спілкуватися в соціальних мережах тощо, окрім виробничої необхідності. Під час заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами проведення). У разі порушення заборони результат анулюється без права перескладання. Ознайомитися з відповідним документом можна за [посиланням](#).

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Для вивчення дисципліни необхідні:

- навчальна аудиторія з можливістю організації роботи в парах і малих групах;
- комп'ютер та мультимедійне обладнання;
- доступ до мережі Інтернет і системи дистанційного навчання Moodle;
- доступ до електронних бібліотек, наукових баз даних та рекомендованих електронних освітніх ресурсів.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Програмний результат навчання	Метод навчання	Метод оцінювання
ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.	проблемно-пошуковий метод, кейс-метод, аналіз клініко-психологічних ситуацій, дискусія, бесіда-діалог	практичний контроль, усне опитування, самоконтроль
ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону,	проблемно-пошуковий метод, кейс-метод, аналіз етичних і професійних ситуацій, дискусія	практичний контроль, усне опитування, взаємоконтроль

етичні принципи та загальнолюдські цінності.		
ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.	проблемно-пошуковий метод, робота з науковими, нормативно-правовими та класифікаційними джерелами, аналіз і систематизація інформації	письмовий контроль, тестування
ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.	дискусія, бесіда-діалог, аналіз професійних ситуацій, рефлексивний метод	самоконтроль, письмовий контроль, взаємоконтроль

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	загальної цінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	диторна робота	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	Екзамен	40	25	40
Всього:		100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів», яке розміщено на сайті університету в розділі «Публічна інформація»: <https://ukd.edu.ua/node/1149>

Поточний контроль проводиться викладачами під час практичних занять, а також при виконанні самостійної роботи. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами в процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів. Основне завдання

поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності стандартизовані та включають контроль теоретичної та практичної підготовки. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, виконання письмових завдань, виступів здобувачів, участі їх у дискусіях, представлення презентації на практичних заняттях, а також виконання самостійних робіт протягом семестру.

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в «Електронному журналі обліку успішності академічної групи» (далі – Журнал) на підставі чотирибальної шкали – «2»; «3»; «4»; «5». У разі відсутності здобувача на практичному занятті виставляють «н». За результатами поточного контролю у Журналі автоматично обчислюють підсумкову оцінку та здійснюють підрахунок пропущених занять. «Усереднену» оцінку переводять у 100-бальну шкалу.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки здобувачі зобов'язані відпрацювати **впродовж трьох наступних тижнів**. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в». У разі недотримання цієї норми, замість «н» у журналі в графі практичних занять буде виставлено «0» (нуль балів) без права перескладання.

Здобувачі повинні мати оцінки з **не менше 50% аудиторних занять**. Для здобувачів денної та заочної форми навчання передбачена обов'язкова самостійна робота, яка враховується в поточному контролі.

Критерії оцінювання роботи на практичному занятті

Під час оцінювання роботи здобувача на практичному занятті враховуються:

- розуміння основних понять психопатології, психопатологічних симптомів і синдромів;
- здатність розпізнавати та коректно описувати порушення психічної діяльності;
- уміння аналізувати клініко-психологічний випадок і структурувати дані психічного статусу;

- обґрунтоване застосування методів клініко-психологічного та патопсихологічного оцінювання;
- здатність проводити диференційне розпізнавання психопатологічних проявів без виходу за межі професійної компетентності психолога;
- уміння визначати ознаки, що потребують консультації лікаря-психіатра або невідкладного медичного оцінювання;
- дотримання професійної етики, конфіденційності та меж фахової компетентності.

Деталізовані критерії оцінювання роботи на практичному занятті

Кількість балів	Характеристика
5 балів	Здобувач демонструє системне й аргументоване розуміння навчального матеріалу, правильно розпізнає та описує психопатологічні симптоми і синдроми, послідовно аналізує клініко-психологічний випадок та структурує дані психічного статусу. Самостійно й обґрунтовано визначає доцільні методи психологічного оцінювання, здійснює диференційне розпізнавання психопатологічних проявів, коректно формулює психологічний висновок. Визначає показання до консультації лікаря-психіатра або невідкладного медичного оцінювання, дотримується професійної етики та меж компетентності психолога.
4 бали	Здобувач загалом правильно розуміє навчальний матеріал, розпізнає основні психопатологічні прояви та аналізує клініко-психологічний випадок. Правильно визначає більшість компонентів психічного статусу й добирає відповідні методи оцінювання, однак допускає окремі неточності у характеристиці симптомів, їх диференційному розпізнаванні, формулюванні висновку або визначенні необхідності направлення. Неточності не порушують загальної логіки професійних дій і можуть бути виправлені після уточнення.
3 бали	Здобувач демонструє часткове розуміння матеріалу, розпізнає лише основні психопатологічні прояви, однак аналіз випадку є неповним або недостатньо аргументованим. Допускає суттєві неточності в описі психічного статусу, виборі методів оцінювання, диференційному розпізнаванні симптомів або формулюванні психологічного висновку. Потребує додаткових уточнень і корекції викладача.

2 бали	Здобувач володіє матеріалом фрагментарно, має труднощі з розпізнаванням і описом психопатологічних симптомів, не може послідовно проаналізувати клініко-психологічний випадок або структурувати психічний статус. Вибір методів оцінювання недостатньо обґрунтований, межі професійної компетентності та показання до направлення визначаються неповно або помилково. Під час виконання завдання потребує значної допомоги викладача.
---------------	---

Критерії оцінювання самостійної роботи

Під час оцінювання самостійної роботи враховуються:

- повнота та правильність виконання завдання;
- коректність використання понять психопатології та клінічної психології;
- здатність розпізнавати, описувати та систематизувати психопатологічні симптоми й синдроми;
- уміння застосовувати теоретичні знання до аналізу клініко-психологічних випадків;
- обґрунтованість вибору методів психологічного оцінювання та інтерпретації отриманих даних;
- урахування меж професійної компетентності психолога, показань до направлення та етичних вимог;
- використання рекомендованих наукових, навчально-методичних, нормативних і класифікаційних джерел;
- логічність, структурованість та самостійність викладу.

Деталізовані критерії оцінювання самостійної роботи здобувачів

Кількість балів	Опис критерію
5 балів	Завдання виконано повністю та відповідно до поставлених вимог. Здобувач демонструє глибоке розуміння теми, коректно використовує професійну термінологію, правильно розпізнає та систематизує психопатологічні прояви. Аналіз клініко-психологічного випадку є логічним і аргументованим, вибір методів оцінювання обґрунтований, інтерпретація результатів коректна. Висновки сформульовано в межах компетентності психолога, правильно визначено потребу в направленні до відповідного фахівця. Використано релевантні джерела.

4 бали	Завдання виконано в повному обсязі та загалом правильно. Здобувач демонструє достатнє розуміння теми, коректно застосовує основні поняття та здебільшого правильно аналізує психопатологічні прояви. Окремі аспекти опису психічного статусу, диференційного розпізнавання, вибору методів або обґрунтування направлення розкрито недостатньо повно. Наявні незначні неточності, які не змінюють загальної логіки виконання завдання.
3 бали	Завдання виконано переважно відповідно до вимог, але аналіз частковим або недостатньо аргументованим. Здобувач правильно відтворив основні положення теми, проте має труднощі із застосуванням їх до конкретного клініко-психологічного випадку. Допускає неточності розпізнаванні симптомів, інтерпретації результатів або визначенні меж компетентності й необхідності направлення. Висновки потребують уточнення або доопрацювання.
2 бали	Завдання виконано частково або зі значними відхиленнями від вимог. Розуміння теми фрагментарне, професійна термінологія використовується неточно. Аналіз клініко-психологічного випадку поверховий, психопатологічні прояви визначено неповно або помилково, вибір методів чи висновки недостатньо обґрунтовані. Не враховано важливі аспекти професійної компетентності, етики або необхідності направлення.
0 балів	Завдання не виконано або його зміст не відповідає поставленій меті та не демонструє досягнення очікуваних результатів навчання.

Для допуску до семестрового контролю здобувач повинен виконати всі види робіт, передбачені навчальним планом і силабусом, підтвердити досягнення результатів навчання на мінімальному рівні та відпрацювати передбачені індивідуальним навчальним планом заняття, на яких він був відсутній. До підсумкового контролю допускаються здобувачі, які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів.

Усі здобувачі, що отримали 34 бали і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру.

Підсумковий контроль знань у формі екзамену проводиться у вигляді комп'ютерного тестування. Тестові завдання є трирівневими за складністю та передбачають перевірку знання і розуміння теоретичних засад

психопатологічної пропедевтики, основних психопатологічних симптомів і синдромів, принципів дослідження психічного статусу та сучасної класифікації психічних розладів. Завдання також спрямовані на оцінювання здатності застосовувати набуті знання до аналізу клініко-психологічних випадків, розпізнавати порушення окремих сфер психічної діяльності, здійснювати їх диференційне розпізнавання та визначати межі професійної компетентності психолога. До тестування включено завдання кейсового характеру, що моделюють типові ситуації клініко-психологічного оцінювання психопатологічної симптоматики, дослідження психічного статусу та визначення показань до направлення клієнта на консультацію лікаря-психіатра або до невідкладного медичного оцінювання. Практичні вміння аналізувати психічний статус, розпізнавати психопатологічні прояви, обґрунтовувати вибір методів психологічного оцінювання та формулювати психологічний висновок у межах професійної компетентності оцінюються також у межах поточного контролю під час виконання практикоорієнтованих і ситуаційних завдань.

За результатами підсумкового контролю здобувач може отримати максимально 40 балів. Мінімальна кількість балів за підсумковий контроль, що зараховується, становить 25 балів. Здобувачі, які отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не склали екзамен, та мають право на перескладання відповідно до встановленого в Університеті порядку.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на заліки/екзамени без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Блек Д. В., Андреасен Н. К. Вступ до психіатрії : пер. 7-го вид. / наук. ред. укр. вид. Г. Кожина. Київ : ВСВ «Медицина», 2024. XVIII, 597 с.
2. Венгер О. П., Смашна О. Є., Мисула Ю. І. та ін. Вибрані лекції з психіатрії : навч. посіб. Тернопіль : Укрмедкнига, 2023. 416 с.
3. Всесвітня організація охорони здоров'я. Міжнародна класифікація хвороб 11-го перегляду (МКХ-11). Chapter 06: Mental, behavioural or neurodevelopmental disorders. URL: <https://icd.who.int/browse11/l-m/en>
4. Гавенко В. Л., Самардакова Г. О., Коростій В. І., Кожина Г. М., Сінайко В. М. Пропедевтика психіатрії : навч. посіб. / за ред. В. Л. Гавенка. Харків : Регіон-інформ, 2003. 147 с.
5. Етичний кодекс психолога / Прийнятий на I Установчому з'їзді Товариства психологів України 20.12.1990. URL: <http://www.npa-ua.org/etichnij-kodeks-psihologa>.

6. Ільїна Н. М. Клінічна психологія : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2023. 163 с.
7. Кожина Г. М., Марута Н. О., Юр'єва Л. М. та ін. Психіатрія та наркологія в загальній медичній практиці : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : ВСВ «Медицина», 2023. 344 с.
8. Про психіатричну допомогу : Закон України від 22.02.2000 № 1489-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1489-14>
9. Скрипніков А. М., Животовська Л. В., Боднар Л. А., Сонник Г. Т. Психіатрія та наркологія : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., стер. Київ : ВСВ «Медицина», 2021. 223 с.
10. Огоренко В. В., Шорніков А. В. Клінічна психологія: навчальний посібник. Дніпро: ДЗ «ДМА», 2018. 186 с.
11. Римша С. В., Рациборинська-Полякова Н. В. Пропедевтика психіатрії з основами загальної психології, патопсихології та психопатології : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2025. 520 с.
12. Чабан О. С., Хаустова О. О., Омелянович В. Ю. Медична психологія. Еталони практичних навичок : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2023. 352 с.

Додаткова література

13. Іванова Н. М., Юрценюк О. С. Клініко-психопатологічні особливості пацієнтів з посттравматичним стресовим розладом та коморбідними психічними розладами. *Клінічна та експериментальна патологія*. 2026. Т. 25. № 1. С.42-51. DOI: 10.24061/1727-4338.XXV.1.95.2026.06
14. Коморбідність психічних розладів та неврологічної патології / В.М. Пашковський, О.С. Юрценюк, І.І. Кричун, Н.В. Васильєва, О.О. Жуковський, І.А. Зорій, Н.С. Карвацька, І.І. Кривецька, Р.І. Рудницький, С.М. Русіна, С.Д. Савка, О.О. Філіпець, О.Б. Яремчук, І.Ю. Блажіна, Н.М. Іванова, Б.М. Сумарюк / За ред. проф. В. М.Пашковського. Чернівці, 2025. 413 с.
15. МакВільямс Н. Психоаналітична діагностика. Розуміння структури особистості в клінічному процесі. Львів : Видавництво Ростислава Бурлаки, 2025. 672 с.
16. Психіатрія і наркологія: підручник / Г.Т. Сонник, О.К. Напреєнко, А.М. Скрипніков, Л.В. Животовська, Н.Ю. Напреєнко ; за ред. О.К. Напреєнка. 3-є вид., випр. Київ : ВСВ «Медицина», 2017. 424 с.
17. Юр'єва Л. М. Шизофренія. Біполярний афективний розлад. Клініка, діагностика, лікування : навч. посіб. Львів : Новий Світ-2000, 2024. 173 с.

18. Skrypachenko T., Lytvynenko L., Prokofieva O., Shevelieva Y., Apelt H., Yurtsenyuk O. Mental Health of the Individual in the Conditions of Martial Law. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience. 2023. Vol. 14, No. 1. P. 220–230. DOI: 10.18662/brain/14.1/415

Електронні інформаційні ресурси

19. Центр громадського здоров'я МОЗ України (розділ Психічне здоров'я). URL: <https://phc.org.ua>

20. Національна психологічна асоціація України (НПА). URL: <http://www.npa-ua.org>

21. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5-TR). American Psychiatric Association, 2022. URL: <https://www.psychiatry.org/psychiatrists/practice/dsm>

22. Psychoeducation HUB (Ресурс з МКХ-11 українською). URL: <https://psychological.education/mkb-11/>